

Ötlettár és jó gyakorlatok: határon átnyúló együttműködés keresztény-szociális és szomszédsági kontextusban

Inspiráció plébániáknak, önkormányzatoknak, egyesületeknek és szociális szervezeteknek a Com(p)AGE térségben – sikeres európai példákkal

A plébániák, egyházi fenntartók és szomszédsági kezdeményezések gyakran a falvak és városnegyedek utolsó megbízható horgonypontjai – helyek, ahol a generációk találkoznak. Ez a gyűjtemény megmutatja, mi születhet ebből határon átnyúlóan: először ötlettár az osztrák-magyar együttműködéshez, majd kipróbált európai jó gyakorlatok – a plébániaudvar-könyvtártól a zarándokútig, a magány elleni beszélgetőtelefontól a „templom mint a falu nappalija” modellig. Minden példa tartalmazza a modell lényegét, tanulságát és a továbbvezető linket.

A. rész · Ötlettár az osztrák-magyar kontextushoz

Hat témakör, amelyben a keresztény-szociális és szomszédsági együttműködés különösen jól működik a határon át – kombinálható a 2. és 3. infosheet finanszírozási és mobilitási lehetőségeivel:

Találkozás és szomszédság

- Plébánia- és településpartnerségek AT-HU, évente felváltva a határ két oldalán megrendezett találkozóünnepkel.
- Mesélő kávéházak és „élő könyvtárak”: idős emberek a két országból elmesélik egymásnak (határ)történeteiket – fiatalok nyelvi közvetítésével.
- Közös ünnepek az év körében (hálaadás, Márton-nap, advent) mint alacsony küszöbű, visszatérő találkozási alkalmak.

Gondoskodó közösségek (Caring Communities)

- „Gondoskodó közösségek” kiépítése, amelyekben plébánia, önkormányzat, egyesületek és szomszédság együtt viselik az idősek kísérését – modelljeiket összehasonlító AT-HU partnertelepülésekkel.
- Látogatószolgálatok és szomszédsági segítségbörzék, amelyek módszereket és képzéseket cserélnek a határon át.
- Időbanki modellek (segítség most, jóváírás későbbre) mint mindkét országra átvihető eszköz.

Önkéntesség és képzés

- Tandem-önkéntesek: egy-egy fő Ausztriából és Magyarországról közösen kísér programokat – a nyelv és a kultúra is utazik.
- Job shadowing önkéntes-koordinátorok között (lásd 3. infosheet) és közös képzési tantervek a Com(p)AGE kompetenciamodulok mintájára.
- Fiatal önkéntesek (ESC) támogatják a magány elleni programokat a másik országban.

Terek új használata: plébániaudvarok, templomok, településközpontok

- A plébániaudvar mint „a falu nappalija”: könyvtár, közösségi tér, repair café, közösségi vagy gyógynövénykert – lakossági részvétellel tervezve.
- Szakrális terek kíméletes, visszafordítható újrahasznosítása találkozássra, kultúrára és szociális célokra – műemlék- és támogatásbarát módon.
- A keresztfinanszírozás beépítése: bérbe adott terek vagy vendéglátás tartósan finanszírozzák a szociális funkciót.

Utak, zarándoklat és kulturális örökség

- Határon átnyúló zarándok- és tematikus utak mint találkozási formátum – a Márton-úttól a regionális templomútvonalakig; szakaszok a határ mindkét oldalán, közös térképek és szálláshelyek.
- A zarándokhagyomány mint híd: közös zarándoklatok és ünnepek mindkét ország számára fontos helyeken (pl. a magyarság hagyományos kötődése Mariazellhez/Máriacellhez).
- „Templomok éjszakája” határon átnyúlóan: összehangolt programok és látogatóutak.

Digitálisan összekötve – személyesen megtartva

- A Com(p)AGE platform mint közös kirakat: szervezeti profilok, rendezvények, önkéntes-felhívások mindkét országból.
- Hibrid formátumok: online hálózati találkozók valós látogatásokkal váltakozva; beszélgetőtelefon-modellek a magány ellen.
- Közös kommunikáció: kétnyelvű beszámolók, közösségimédia-sorozatok, a partnertelepülések podcastja.

B. rész · Jó gyakorlatok

Kipróbált európai modellek – a keresztény-szociális és szomszédsági kontextushoz való közelségük és az AT-HU térségre való átültethetőségük alapján válogatva.

B1 · Terek új használata: a plébániaudvartól a találkozóhelyig

Alter Pfarrhof Sulzberg → Dorfhaus (Vorarlberg, AT)

Barokk plébániaépület (1732/33), évtizedes üresállás után 2018-ban az önkormányzat építési jogi szerződéssel átvette és kíméletesen átalakította: könyvtár az első, plébániairoda és közösségi terem a második emeleten (megnyitás: 2022). Tanulság: plébánia-önkormányzat partnerség építési jogon keresztül, műemlékbarát minimális beavatkozás, helyi mesterek, részvételi folyamat – modell sok határ menti településközpontnak.

→ Pfarre Sulzberg: <https://www.pfarre-sulzberg.at>

DePetrus – „Vught nappalija” (NL)

Bontásra ítélt monumentális templom, 2018-ban könyvtárként, városi múzeumként, szociális boltként és kávézóként nyílt újra; évi több mint 200.000 látogató, sok önkéntessel. Tanulság: polgári-vállalkozói társaság mint fenntartó, keresztfinanszírozás négy bérbe adott üzlethelyiségből, a tulajdon örökbérlet révén a plébániánál marad – generációk és társadalmi csoportok egy fedél alatt.

→ DePetrus: <https://depetrus.nl>

Paulinenaue temploma → falusi találkozóhely (Brandenburg, DE · LEADER)

Falusi templom felújítása és közösségi találkozóhellyé alakítása 75 %-os EMVA-támogatással a helyi akciócsoporton keresztül. Tanulság: a LEADER reális út kis egyházi fenntartóknak – Burgenlandban, Stájerországban, valamint Vasban és Zalában is hasonló prioritásokkal dolgoznak a LEADER-térségek.

→ LAG Havelland: <https://www.lag-havelland.de>

Trinitatis temető találkozóközpontja (Drezda, DE · ERFA)

Egykori ravatalozó, 2024-ben alacsony küszöbű szomszédsági és kulturális helyként nyílt újra – könyvcseré, kiállítások, konyha, akadálymentesség. Tanulság: az ERFA-logika (akadálymentesítés, energetikai felújítás, kultúra) szakrális közeli helyre alkalmazva; a „csendes” helyek is találkozóhellyé válhatnak.

→ Johannstadt városrészi portál: <https://www.johannstadt.de>

B2 · Hálózatok a magány ellen és gondoskodó közösségek

Plaudernetz / Plaudertischerl (Caritas, AT)

Telefonhálózat a magány ellen: a hívókat önkéntes „beszélgetőpartnerekkel” kötik össze; kiegészítik a köztéri beszélgetőasztalok. Tanulság: rendkívül alacsony küszöbű, jól skálázható, erős kommunikációval – kétnyelvű változata a határtérségben is elképzelhető.

→ Plaudernetz: <https://www.plaudernetz.at>

Zeitpolster – időbank a szomszédsági segítséghez (AT)

Önkéntesek segítik az időseket a mindennapokban, és ezért időjövőírást szereznek saját későbbi gondozásukra. Tanulság: működőképes szervezeti modell a szomszédsági segítséghez biztosítással és koordinációval – franchise-logikaként magyar települések számára is elképzelhető.

→ Zeitpolster: <https://www.zeitpolster.com>

Jelenlét program – Magyar Máltai Szeretetszolgálat (HU)

Hosszú távú, jelenléthalapú közösségi munka hátrányos helyzetű településeken: szociális munka, oktatás, egészségügyi szolgáltatások és közösségépítés egy kézből, helyben. Tanulság: a hatás a tartós jelenlétből és bizalomból születik, nem egyedi projektekből – erős magyar modellje a keresztény-szociális munkának, tanulsággal a határ mindkét oldala számára.

→ Magyar Máltai Szeretetszolgálat: <https://maltai.hu>

Sorgenetz és a caring community mozgalom (AT)

Hálózat a „gondoskodó közösségek” előmozdítására, amelyekben önkormányzat, civil társadalom, egyház és szakemberek együtt viselik a gondoskodási feladatokat. Tanulság: módszerek, rendezvények és anyagok helyi gondoskodási hálózatok építéséhez – jól illeszkedik a plébániai struktúrákhoz és a Com(p)AGE célcsoportjaihoz.

→ Sorgenetz: <https://www.sorgenetz.at>

B3 · Utak és kulturális örökség mint találkozási formátum

Via Sancti Martini / Szent Márton-utak (HU-AT-EU)

Az Európa Tanács európai kulturális útvonala Szent Márton nyomában – szülővárosától, Szombathelytől (Savaria) Tours-ig; Szent Márton egyúttal Burgenland tartomány és a Kismartoni Egyházmegye védőszentje. Tanulság: valódi osztrák-magyar elbeszélő- és úthálózat, amelyhez plébániák, települések és turisztikai partnerek szakaszokkal, szálláshelyekkel és Márton-napi ünnepekkel közvetlenül kapcsolódhatnak.

→ Via Sancti Martini: <https://www.viasanctimartini.eu>

LOOK UP – „Hoch und Heilig” hegyi zárandokút (Interreg IT-AT)

A szakrális kulturális örökség határon átnyúló felértékelése: kilenc szakasz, mintegy 200 km Kelet-Tirol, Felső-Karintia, Dél-Tirol és Venetó/Friuli között, foglalási platformmal és közös termékekkel. Tanulság: a szakrális helyek építési beavatkozás nélkül kerülnek hálózatba és válnak elmesélhetővé – tervrajz egy AT-HU templom- és kápolnaúthoz a Com(p)AGE térségben.

→ Osttirol támogatott projektek: <https://www.osttirol.com>

Sikertényezők – ami a jó példákat összeköti

- A fenntartó és a részvétel dönt: polgári társaságok, támogató egyesületek, plébánia-önkormányzat partnerségek és önkéntesek viszik a legstabilabb modelleket.
- A közjó célú használat támogatható: könyvtár, közösségi tér, találkozási központ illik a LEADER-hez, az ERFA-hoz és az Interreghez – és biztosítja a helyi elfogadottságot.
- A keresztfinanszírozás biztosítja a működést: bérbe adott terek, vendéglátás vagy örökbérlet a projekt lezárása után is finanszírozza a szociális funkciót.
- Visszafordíthatóan építeni: a visszabontható beépítések műemlék- és támogatásbarátok, és nyitva tartják a jövő lehetőségeit.
- Határon átnyúlóan gondolkodni: először az ember. Nyelvi közvetítés, személyes találkozás és megbízható kapcsolattartók tesznek a projektekből tartós szomszédságot.
- Kapcsolódási pontok használata: a finanszírozási utak (2. infosheet) és a mobilitási formátumok, mint a job shadowing vagy az ESC-önkéntesség (3. infosheet), minden ötletet finanszírozhatóvá tesznek.

További források

- Zukunft Kirchen Räume – újrahasznosítási projektkatalógus (Baukultur NRW): <https://www.zukunft-kirchen-raeume.de>
- Herbestemming.nl – holland újrahasznosítási adatbázis: <https://www.herbestemming.nl>
- Wüstenrot Stiftung – „Die Kirche in unserem Dorf”: <https://wuestenrot-stiftung.de>
- Com(p)AGE platform: <https://www.compage.eu>
- Interreg Ausztria-Magyarország: <https://www.interreg-athu.eu>
- Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat / LEADER: <https://www.mnvh.eu>

Minden projekt- és támogatási adat nyilvánosan hozzáférhető forrásokon alapul (állapot: 2026. augusztus); eltérés esetén a linkelt elsődleges forrás az irányadó. Ez az információs lap a Com(p)AGE platform anyaggyűjteményének része; a Com(p)AGE projektet az Interreg Ausztria-Magyarország program keretében az Európai Unió társfinanszírozza.